

Posudek na rigorózní práci

PŘIROZENÝ DĚTSKÝ BILINGVISMUS A TRILINGVISMUS – SPECIFICKÉ ASPEKTY, MOŽNOSTI, MEZE

kteřou předkládá Mgr. Lucie Scholl

Úvodem lze říci, že interkulturní souvislosti výchovy v rodině představují aktuální téma současnosti. Rigorózní práce tématicky navazuje na teoreticko empirický diplomový projekt, který se věnoval dětskému bilingvistu v kontextu výchovy dítěte v rodině. Autorka pro účely rigorózní práce rozšířila text o poznatky o dětském trilingvistu v obou částech práce – tj. doplnila o příslušné poznatky teoretickou část a realizovala další výzkumné šetření kvalitativní povahy. Stejně jako u práce diplomové konstatuji, že Mgr. L. Scholl předložila práci, která je zajímavá svým zaměřením i způsobem zpracování. Posouzení předložené práce stručně odráží hodnocení práce diplomové (Aktuální trendy v otázce dětského bilingvistu, obhájené v r. 2010) a je doplněno o hodnocení nových částí této práce.

Rigorózní práce se věnuje vybraným aspektům výchovy a vývoje dětí předškolního věku (zejména s ohledem na řečový a kognitivní vývoj) v bilingválních a trilingválních rodinách a je tradičně členěna na část teoretickou a empirickou. Ve shodě s cílem práce se teoretická část věnuje dobře zvoleným oblastem problematiky dětského bilingvistu a trilingvistu. Pro tuto část práce autorka zpracovala přiměřeně rozsáhlý soubor odborných pramenů, převážně cizojazyčných a vytvořila vhodný poznatkový základ pro realizování vlastního empirického šetření. Oceňuji, že autorka doplnila do teoretické části subkapitolu týkající se řečového vývoje bilingválních dětí a subkapitolu věnovanou faktorům „úspěšné“ bilingvní výchovy – tyto fenomény byly zmiňovány při obhajobě diplomové práce a v této její rozpracované rigorózní práci jsou adekvátně začleněny. 5. kapitola se věnuje vybraným otázkám dětského trilingvistu. Autorka dokládá, že jde o specifickou proměnnou výchovy dítěte a nikoli o „bilingvistu + 1“. Logicky to vyplývá i z toho, jak dynamický fenomén je bilingvistu. Na s. 60 je představen multilingvistu jako specifická kompetence dynamického charakteru. Které okolnosti tomu nasvědčují zvláště? Lze ze zjištění vlastního výzkumného šetření tento názor podpořit? Z hlediska vývoje dětí je zajímavý i fenomén přechodného multilingvistu (např. v kontextu socializace a individualizace) či míšení jazyků (např. v souvislosti s řečovým a kognitivním vývojem dítěte). A opět mě zajímá propojení těchto poznatků s výsledky autorčina empirického šetření.

Obě části empirického šetření jsou prezentovány jako mapující studie, které správně využily kvalitativní výzkumný design. V případě bilingválních dětí se autorka zaměřila na sledování 20 česko-německých rodin a zkoumala 25 dětí od 3 do 6 let. Výzkumný soubor byl vybrán podle jasných a relevantních kritérií. V další části zkoumala 10 dětí vyrůstajících v 7 trilingválních rodinách. Zařazení dětí a rodin do výzkumné skupiny považuji za přijatelné, ale nikoli zcela podle jasných kritérií (zejména 7. rodina). Výzkumné otázky odpovídají cílům obou částí výzkumu, poněkud propracovanější jsou pro část věnovanou bilingválním dětem. Výzkumné metody tvoří dotazník pro rodiče (resp. pro učitelky MŠ) a testy pro děti. Metody jsou dobře popsány, stejně jako postup práce s nimi, sběr dat a způsob jejich zpracování.

Výsledky výzkumu jsou prezentovány systematicky, strukturovaně, podrobně. V souladu s kvalitativním přístupem k výzkumu jde převážně o výsledky popisného charakteru, které však přinášejí celou řadu zajímavých zjištění, které Mgr. L. Scholl analyzuje a komentuje. V tom autorka pokračuje i v kapitole věnované diskuzi, kde dokládá zralou psychologickou práci, nahlíží na výsledky své práce a konfrontuje je s výsledky různých jiných autorů. Zajímalo by mě ještě, které výsledky autorka považuje za zvláště zajímavé (zejména ve

výsledcích zkoumání dětského trilingvismu) a jaké výzkumy by v této problematice bylo třeba dále realizovat. Na jaká metodologická úskalí lze narazit a jak se s nimi vyrovnat?

Z formálního hlediska podotýkám, že jsem v práci objevila překlepy (např. s. 59, 124), které zbytečně ubírají odbornému textu na kvalitě. Domnívám se, že stejně jako organicky autorka zapracovala poznatky o trilingvismu do teoretické části, mohla zachovat v rigorózní práci jednu empirickou část a oba výzkumy prezentovat v rámci přiměřeně strukturovaných subkapitol. Tyto okolnosti však nesnižují kvalitu předložené práce.

Závěr

Mgr. Lucie Scholl předložila práci, která splňuje všechny požadavky kladené na práce rigorózní. Doporučuji, aby se práce stala předmětem obhajoby v rámci rigorózního řízení na katedře psychologie UK FF v Praze.

Praha 26. 3. 2012

doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc.